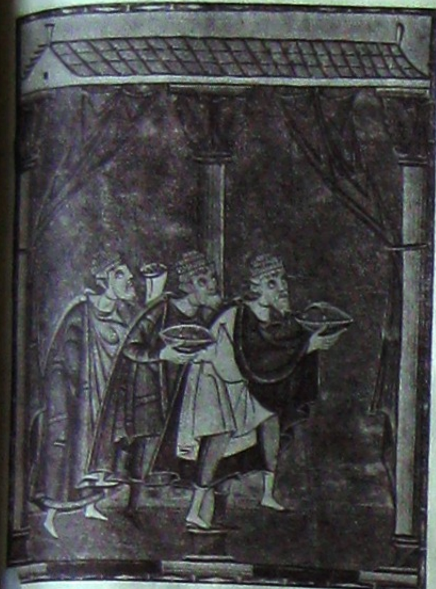
Anul II. Nr. 1

Decemvrie 1951

ÎNDREPTAR

FOAIE PENTRU GÂND ȘI FAPTĂ CREȘTINEASCĂ

Ad me currendum est
in omni judicio
(De Imitatione Christi.
Lib. III. Cap. 46)

Închinarea Magilor, miniatură din **Evanghelistar**, Reichenau, secol. XI. München, Bayer. Staatsbibliothek (Clm 4452).

Isus

După atâtea cuceriri suntem tot goi și slabi și rătăciți. Și bucuria și dragostea și zâmbetul inimii și lumina sufletului și nădejdea vieții s'au stins, fără de Tine. Toate izbânzile noastre s'au schimbat în înfrângeri. Tot ce-am vrut să facem numai prin puterile noastre s'a dărâmat, turnul lui Babel — turnul îndrăznelilor noastre oarbe — s'a prăbușit din nou, limbile s'au împărțit, mințile s'au întunecat, zarea e acoperită de ceață.

Ca un cerșetor ai venit să bați la poarta inimii noastre, dar ai găsit-o plină de sisteme de filosofie, de știință pozitivă, de planuri politice. În cetatea cuceririlor noastre Tu nu aveai ce căuta; în templul idolilor noștri de lut pentru Tine nu era loc. De atâtea ori ai încercat să ne aduni cum își adună cloșca puii sub aripi, dar noi n'am vrut. Cum am fi putut răbda cerul privirilor Tale noi cei lipiți cu pântecele de pământ!? La ce ne putea sluji neprihănirea Ta și dragostea și blândețea? La ce? Lumea noastră o voiam clădită din ură, vieața noastră despărțită de cer. Iar Tu ne încurcai socotelile. De aceea Te-am scos afară din cercul năzuințelor noastre. Te-am dușmănit cu fariseii, Ți-am dat sărutare vicleană cu Iuda, Te-am făcut să asuzi sudori de sânge, Te-am scuipat, Te-am biciuit, chipul sfânt al frumuseții Tale l-am pălmuit. Ca pe un tâlhar de rând Te-am înălțat pe lemn. Cu buzele pe care Tu ni le-ai dat Te-am înjurat. Ochii pe care Tu ni i-ai făcut erau bucuroși să Te îngropăm! Toată înalta noastră cultură am dedicat-o îngropăciunii Tale. Bulgări mari de filosofie încurcată am urnit ca să Te acopere cu totul; maldăre de ipoteze științifice am îngrămădit ca să Te sufoce. Iar pe ușa mormântului Tău am lăsat să cadă piatra grea a istoriei religiilor.

Iar Ție nu Ți-a părut rău că Te-ai coborît între noi. Nici orbirea sufletului, nici întunecimea minții, nici strânsura urii noastre n'a putut să frângă nesfârșita dragoste ce ne-o porți. În brațele bunătății Tale ții strânsă țărâna neputinței noastre.

Isuse, fă-ne părtași răbdării Tale. Peste orice nădejde omenească să se ridice — stâncă tare între nestatornice valuri, munte înalt peste grele neguri — nădejdea noastră în Tine. Între dureri să credem în fericire, între răutăți să strângem în suflet bunătate. Între îndoieli și frământări să rămână nestrămutată credința, nemicșorată dragostea, nezdruncinată speranța. Peste ruine de vise sfărmate sufletul să crească drept spre Tine, în așteptarea îmbrățișării definitive. Dincolo de orice frumusețe pământească să năzuim spre strălucirea frumuseții Tale de care se satură în ceruri ochii mirați ai îngerilor.

Fii sprijin clătinării noastre, Doamne. Coboară din nou în peștera tristeții noastre și noaptea desnădejdii luminează-o.

Isuse, răsară ochilor noștri împăienjeniți steaua călăuzitoare spre Betleemul nașterii Tale și al regăsirii noastre. Fă din noaptea desnădejdii noastre de azi noaptea Crăciunului arătării Tale. Cântare îngerească să ne răsune și nouă în suflet. Din nou să ne ajungă pe aripi de îngeri vestea desrobirii noastre. Iar la intrarea peșterii sărace să regăsim — pe deasupra planurilor de înarmare și a veștilor de războaie — temeiul adevărat al nădejdii noastre.

ALEXANDRU MIRCEA

CUM SE FACE O CULTURĂ

II

de

MIRCEA ELIADE

Când țara era liberă, cel puțin odată pe an reîncepea la noi o veche și pasionantă controversă: cum trebuie să fie cultura românească?! Unii spuneau: trebuie să ne concentrăm exclusiv asupra fenomenului autohton, dela limbă și folklor până la ultimele creații ale „filozofiei românești". Alții, dimpotrivă, pretindeau că trebuie să încurajăm toate curiozitățile spirituale, cât ar părea ele de excentrice; că nimic nu împiedecă pe un scriitor român să traducă și să comenteze pe un Eugen O'Neill, bunăoară, sau **Cartea Ceaiului** a lui Kakuzo (atât de frumos tradusă de Em. Bucuța și publicată în colecția „Cartea Vremii", condusă de directorul „Gândirei", Nichifor Crainic).

Recunoaștem și în această controversă tensiunea dintre „tradiționaliști" și „moderniști", care a animat dela începuturile ei cultura românească și pe care am discutat-o cu un alt prilej în paginile **Îndreptarului.** Ambele tendințe păcătuiau prin excesul lor programatic. Căci o cultură nu se face prin programe și manifeste; se face, în primul rând, prin creiația valorilor culturale. Lucrul acesta l-a înțeles foarte bine profesorul Nae Ionescu. Pentru el, o cultură era un lucru viu, și opera autentică un rod al spiritului creiator. E adevărat, spunea el, cultura românească are astăzi nevoie de foarte multe lucruri, însă ele nu pot fi improvizate: trebuie să așteptăm să le creieze, **firesc,** vocațiile personale. Încă din 1905, N. Iorga cerea turcologi, atât de necesari istoriografiei românești — și nu i-am avut decât treizeci de ani mai târziu, câțiva ani după ce România avea deja doi indianiști, mai mult sau mai puțin inutili față de nevoile interioare ale culturii românești. Dar ce era preferabil: să improvizăm un turcolog în 1905, un pseudo-savant care mai rău ar fi încurcat lucrurile și ne-ar fi făcut de râs în fața străinilor cu rătăcirile lui — sau să așteptăm să „crească", firesc, un asemenea învățat?

Știința istorică și linguistică românească a fost confiscată, dela începuturile ei, de către problemele legate de origina și supraviețuirea neamului românesc în granițele Daciei. Era firesc să fie așa: problemele acestea erau mai mult decât „chestiuni științifice" pentru noi. Ele făceau parte (sau măcar așa mi se părea) din destinul neamului nostru. Dela Gheorghe Șincai și Laurian, la ultimii elevi ai lui Iorga sau Sextil Pușcariu și Ovid Densușianu, toți istoricii, și lingviștii noștri și-au închinat viața trecutului românesc. Operă admirabilă și indispensabilă, care e încă departe de a fi încheiată. Dar asta nu înseamnă că, alături de ea, nu va fi loc și pentru altfel de studii istorice și lingvistice, nu mai puțin utile unei culturi române **majore.** Nimic nu ne împiedecă să acceptăm, dacă vor fi susținuți de o puternică vocație și de calități personale excepționale, un sinolog sau un specialist în lingvistica oceaniană. Și, să nu zâmbiți, dar s'ar putea ca acest sinolog sau acest specialist în limbile oceaniene să aducă, la timpul lor, un mai mare prestigiu culturii românești decât un foarte strălucit istoric al neamului românesc. Pentrucă nu trebuie să uităm acest lucru: că istoria neamului sau limbii românești interesează un număr limitat de străini, că geniul și știința prezente în asemenea opere de istoriografie și lingvistică românească sunt într'un anumit fel „blocate" în cercurile specialiștilor. Lucrul acesta nu se întâmplă numai cu noi. Dintre atâția mari istorici francezi, nu Lavisse, autor al unei monumentale istorii a Franței, este cel mai cunoscut; Ernest Renan, G. Maspéro, G. Boissière și atâția alții, care au scris despre Evrei, Egipteni, Romani, etc. sunt mult mai cetiți, atât în Franța cât și în străinătate, și ei au contribuit într'o foarte mare măsură la impunerea, pe plan mondial, al geniului istoriografic **francez.**

Asupra acestui punct, prea des și prea repede trecut cu vederea, voim să stăruim: că geniul specific unei culturi e transparent în toate creiațiile culturii respective, oricare ar fi materialele pe care le prelucrează. Willamowitz, ocupându-se de Greci, sau Mommsen, scriind istoria Romanilor, au impus cu mai multă autoritate viziunea **germană** a istoriografiei secolului XIX decât **Deutsche Geschichte im Zeitalter der Reformation** a lui Ranke, considerată, în Germania, o capod'operă a istoriografiei naționale. O vocație autentică servește întotdeauna cultura respectivă, oricare ar fi planul pe care se împlinește. Până mai acum vreo zece ani noi, Românii, eram intimidați de eforturile și propaganda istoriografiei maghiare, și ne sileam din răsputeri să-i ținem piept. Adevărul este că această extraordinară producție istoriografică nu circula, în mod efectiv, dincolo de cercurile specialiștilor și prietenilor, deja câștigați propagandei maghiare. Acolo, în acele cercuri de istorici, oameni politici și jurnaliști, proza aceasta ne creia o atmosferă defavorabilă. Dar, pe plan mondial, nu această istoriografie maghiară provincială avea circulație — ci opere cu caracter supra-național. Ocupându-se exclusiv de mitologia clasică, marele savant Karl Kerényi se bucură, astăzi, de un prestigiu mondial care întrece cu mult faima tuturor istoricilor și lingviștilor unguri la un loc. Ne aducem aminte de atacurile pe care le primea Kerényi, în timpul războiului, din partea unor compatrioți zeloși: că în loc să prezinte străinătății probleme de interes național, se ocupa, în sihăstria lui din Elveția, cu miturile grecești. Mai multe cărți, dintre care una în colaborare cu Jung, alta cu Thomas Mann, au ieșit deatunci la iveală — și geniul maghiar e prezent astăzi în lume datorită mitologului Kerényi. Imensa istoriografie și literatură propagandistică maghiară a rămas îngropată în biblioteci. Oricum ar evolua istoria universală, niciodată această literatură nu va dobândi circulația și prestigiul operei lui Kerényi.

continuare în pag. 5

Văzut-au pruncii Haldeilor în mânile Fecioarei
pe cel ce cu mâna a zidit pe om; și Stăpân cunoscându-l,
deși chip de rob luând, s'au nevoit cu daruri a-i sluji
și a striga celei Binecuvântate:
Bucură-te, Maica stelei cei neînserate;
bucură-te raza zilei cei de taină;
Bucură-te, povățuitoarea înțelepciunii celor credincioși;
bucură-te veselia tuturor neamurilor;
Bucură-te, Mireasă pururea Fecioară!

Patriotismul faptei

de **I. RAȚIU**

Acum că s'au împlinit 33 de ani dela unirea Ardealului cu patria mumă, e nimerit, poate, să poposim o clipă asupra evenimentelor, adeseori uitate, care au dus la unire și, mai ales, să ne reamintim spiritul care a făcut unirea posibilă.

Odată cu prăbușirea puterii centrale a imperiului Austro-Ungar națiunea română își afirmă dreptul la viață. La Budapesta Al. Vaida-Voevod face faimoasa declarație în parlamentul unguresc. La Viena, Iuliu Maniu se oferă să păstreze ordinea publică cu ajutorul regimentelor românești, singurele rămase disciplinate.

La 10 Nov. Consiliul Național Român comunică Consiliului Național Maghiar dela Budapesta că, pe baza dreptului de liberă determinare, preia deplina guvernare, asupra teritoriilor locuite de Români. Deasemenea, cere Consiliului Național Maghiar să predea toate atributele puterii guvernului național român, care urma să se constitue la Sibiu.

Pentru a evita o ruptură definitivă, guvernul maghiar dela Budapesta trimite în grabă pe Oszkar Jaszi, Ministrul Naționalităților, la Arad ca să negocieze cu Românii. Jaszi sosește la 13 Nov. însoțit de o numeroasă delegație.

În mijlocul discuțiilor sosește și Iuliu Maniu dela Viena. El protestează împotriva pretențiilor unguresti și declară categoric ruperea de Ungaria. Oszkar Jaszi se întoarce la Budapesta fără niciun rezultat. Consiliul Național Român hotărește convocarea Marei Adunări dela Alba Iulia pe ziua de 1 Dec. 1918. La Alba Iulia se constitue Marele Sfat și se deleagă Consiliul Dirigent românesc.

O privire cursorie asupra listei Românilor aleși în Consiliul Dirigent, în Dec 1918, ne arată diversitatea lor atât ca tendință cât și politică declarată. Marele Sfat era alcătuit din reprezentanții întregii vieți românești. Punctul comun, care îi unea pe toți era unul singur: toți doreau unirea Ardealului cu România. Și acesta nu este un exemplu izolat; întreaga istorie ardeleană este plină de mărețe exemple de spirit de sacrificiu, de abnegație, modestie și dorință de a servi. În fața marilor probleme naționale sfada și ocara amuțeau. Căci în Ardeal, înainte de 1918, a face politică însemna pierdere de timp, cheltuială din buzunarul propriu și, drept recompensă, persecuție, închisoare, exil. Șansa de a guverna, de a veni „la putere" era inexistentă. Selecția, așa dar, se făcea cu totul natural. Lipsiți de orice posibilitate de a culege vreun avantaj material, Românii ardeleni intrau în politică numai dacă erau gata să jertfească din timpul și din banii proprii, și dacă erau gata să înfrunte persecuțiile și închisoarea guvernanților unguri.

Evident, datoria noastră de a ne pregăti pentru viitor este o sarcină pe care am acceptat-o, în mod implicit, atunci când am plecat de acasă. Și în pregătirea noastră pentru viitor, e doar natural să fim preocupați de rosturile țării după liberare și de grupul, sau partidul politic, în care vom activa.

Dar, atât adâncirea trecutului, cât și pregătirea pentru viitor, nu trebue să ne ascundă realitățile prezentului. Noi trebue să trăim în prezent. Ori, rostul nostru astăzi, aici în exil, nu poate să fie decât acela (1) de a face cunoscute lumii întregi suferințele poporului român, și (2) de a stabili și

continuare în pag. 5

PSALMUL 18

Cerurile povestesc mărirea lui Dumnezeu,
şi opera mânilor lui o predică firmamentul.
Ziua zilei şopteşte,
şi noaptea nopţii dă ştire.
Nu sunt graiuri, nici cuvinte
care să nu se audă:
Ele pătrund peste tot pământul
şi cuvântul lor ajunge marginile lumii.

Aci a aşezat soarelui cort;
el iese, ca un mire, din cămara de nuntă,
voios ca un voinic ce porneşte la drum.
Dela o margine a cerului îşi începe calea

şi la cealaltă îşi încheie cursa
şi de focul lui nimic nu scapă.

Legea Domnului desăvârşită este:
ea sufletului dă tărie;
Rânduielile Domnului sunt fără clătire:
pe cel neînţelept înţelepţesc;
Poruncile Domnului sunt drepte:
ele inima desfătează;
Învăţătura Domnului e curată:
ea luminează ochii;
Teama de Domnul e fără prihană,
ea rămâne în veac;
Judecăţile Domnului adevărate sunt,
toate-s cu dreptate;
Ele-s mai dorite decât aurul,
decât lamura de aur;
mai dulci decât mierea,
decât părga de miere.

Servul tău a fost cu purtare de grije,
şi s'a ostenit să le păzească;
dar de căderile sale cine-şi dă seama?
dela cele cu voie, depărtează mă;
De cele neştiute spală-mă, pe mine
servul tău,

ca să nu fiu robul lor.
Atunci voiu fi nepătat
şi curat de greu păcat.
Cuvintele gurii mele
şi simţirea din inima mea,
fie primite înaintea ta,
Doamne, stânca şi mântuitorul meu.

*

(Traducere de Octavian Bârlea şi George Racoveanu, după LIBER PSALMORUM. Nova e textibus primigeniis interpretatio latina cum notis criticis et exegeticis. Roma 1945).

Naşterea lui Hristos, gravură în lemn, colorată cu mâna. Orologiu (Nicolas Vivian), Paris 1514.

Autoritatea Mărturisirii Ortodoxe a lui Petru Movilă

de

OCTAVIAN BÂRLEA

După apariţia Protestantismului, în Biserica ortodoxă era viu simţită lipsa unui îndreptar de credinţă, construit pe învăţătura Sf. Tradiţii, care să fie uşor de consultat şi să corespundă necesităţilor timpului. Lacuna aceasta n'a împlinit-o nici „Explicarea Simbolului dela Niceea" a lui Ştefan Zizanij (1595), nici „Catehismul mare" al lui Laurenţiu Zizanij (1626), şi nici încercarea episcopului Meleţiu Smotritskij; ci a satisfăcut-o Petru Movilă.

Mărturisirea ortodoxă, — **în mare** opera metropolitului Petru Movilă —, nu e numai un simbol al credinţei, sau o „Mărturisire" — cum spune titlul —, ci e o sinteză destul de amplă a învăţăturii Bisericii ortodoxe a Răsăritului, tratând probleme de credinţă, morală şi disciplină. Expunerea doctrinală e sprijinită pe citate scoase din Sf. Scriptură, Sf. Părinţi, raţiune, etc., şi e scrisă în formă de dialog. Prin aceasta ea se apropie mult de sfera **catehismelor.**

Vaza de care s'a bucurat **Mărturisirea ortodoxă a Bisericii catolice şi apostolice a Răsăritului** — cum se numeşte dela Sinodul din Iaşi (Movilă o intitulase „Expunere de credinţă . . . sau Catehism") —, a variat după epoci, şi uneori după popoare. Considerând-o prin lumina aprobărilor ierarhiei ortodoxe, putem spune că în secolul al XVII-lea şi-a trăit epoca de aur atât în bazinul mediteranean cât şi în Rusia.

Iar privind-o prin prizma teologilor ortodocşi, popularitatea cea mai largă a avut-o în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Azi însă nici ierarhia ortodoxă — în general vorbind-, nu-i mai acordă importanţa de odinioară şi nici teologii n'o mai privesc cu aceeaşi veneraţie.

I

După ce Măturisirea ortodoxă a fost presentată în sinodul din Kiev (1640) şi Iaşi 1642), a primit **întâia înaltă aprobare în Sinodul constantinopolitan,** ţinut la 11 Martie 1643 şi întărită de semnătura celor 4 patriarhi ai Orientului mediteranean. Atunci, examinându-se Mărturisirea, s'a constatat că „urmează în mod fidel învăţătura Bisericii lui Hristos şi e conformă cu Sf. Canoane." Drept aceea s'a recomandat „oricărui creştin ortodox".

Aprobarea prin acest sinod a servit de bază la alte aprobări ulterioare. Astfel **Paisie,** patriarhul Constantinopolului în 1654, spune că în Mărturisirea ortodoxă „sunt introduse toate articolele credinţea noastre vechi", şi o trimite patriarhului Moscovei, ca toţi cei 5 patriarhi ai Orientului să fie una în credinţă. **Nectarie,** patriarhul Ierusalimului, în 1662, o numeşte „izvor genuin al mântuirii". **Dioniste** al Constantinopului în 1672 o recomandă ca pe o carte „folositoare sufletelor". **Dositei** al Ierusalimului vede în ea o carte „cu totul ortodoxă" (1698). **Sinodul constantinopolitan** din 1691 o numeşte carte „ortodoxă şi fără reproş". Iar **Adrian,** patriarhul Moscovei (1696), îi spune carte „inspirată, plină de apa limpede a doctrinei teologice".

II

Amintitele aprobări ale ierarhiei ortodoxe nu trebue însă să ne ducă la o conclusie pripită. Căci Mărturisirea ortodoxă, deşi în întregime luată n'a fost reprobată de ierarhii ortodocşi, totuşi **în unele puncte doctrinale a fost contrazisă.**

Cel dintâi care a arătat **independenţă** faţă de doctrina Mărturisirii ortodoxe a fost - cum am văzut - însuşi **Petru Movilă,** autorul ei: el, după ce Syrigos la Iaşi, traducând-o din limba latină în greacă o şi „corectase", a preferat să tipărească **Micul catehism,** în care n'a acceptat „corectările" doctrinale făcute de Greci la Iaşi. Opoziţia lui faţă de Mărturisirea ortodoxă se observă şi în „Trebnik" (1646), unde a suprimat slujba remiruirii, şi a afirmat existenţa purgatorului.

Patriarhii Orientului n'au esitat nici ei să se îndepărteze de doctrina Mărturisirii ortodoxe. **Metodiu al III-lea,** patr. Const., întrebat de Ruşi, în 1668, răspunde, că ar exista o singură judecată după moarte. **Mărturisirea patriarhului Dositei** al Ierusalimului - aprobată de Sinodul din Ierusalim (1672) şi de patriarhii din Constantinopol, Antiohia şi Alexandria (1723) -, recunoaşte validitatea botezului conferit de eretici; spune că împăcarea apostaţilor cu Biserica se face prin taina pocăinţei (nu prin remiruire); afirmă existenţa purgatorului pentru cei morţi în pocăinţă fără să fi dat suficentă satisfacţie pentru păcate; şi recunoaşte pentru drepţi viziunea beatifică îndată după moarte. **Adrian,** patr. Moscovei - cel ce aprobase Mărturisirea ortodoxă -, admite în 1699 implicit purgatorul. **Sinodul dirigent** al Bisericii ruseşti, în primii ani ai sec. XIX-lea, aprobă atât catehismul lui Prokopovici-Falkovskij (1809), cât şi primele ediţii ale catehismului lui Filaret Drozdov (1823, 1827), în care se admite doctrina protestantă despre Sf. Scriptură ca **unicul izvor al credinţei.** În toate aceste puncte Mărturisirea ortodoxă are altă doctrină.

Aprobările Mărturisirii ortodoxe din partea patriarhilor orientali au fost slăbite tocmai de cei patru patriarhi ai Orientului şi prin Enciclica din 1848, unde spun: „La noi nici patriarhii, nici sinoadele n'au putut introduce înnoiri, deoarece apărătorul religiei este însuşi corpul Bisericii, adecă însuşi poporul".

Comparând aceste două atitudini ale ierarhiei ortodoxe, apare clar că pentru ea Mărturisirea ortodoxă **nu era o carte de valoare dogmatică indiscutabilă, şi încă egală în autoritate cu Conciliile Ecumenice.**

III

Luând în considerare felul cum a fost apreciată în decursul timpului de **teologii ortodocşi,** la fel nu se poate scoate conclusie în favorul autorităţii ei infalibile.

Şcoala teologică dela Kiev, creată de Movilă, era pentru Micul catehism al lui Movilă, şi nu pentru Mărturisirea ortodoxă. Cât timp această şcoală a avut influenţă preponderentă asupra Moscovei, şi acolo tot Micul catehism era onorat. Abia spre sfârşitul secolului al XVII-lea — când influenţa grecească asupra Rusiei a umbrit şcoala din Kiev —, Mărturisirea ortodoxă a reuşit să ocupe primul loc.

În secolul al XVIII-lea unii **teologi protestanţi,** duşi de dorinţa de-a explora doctrina Bisericii orientale, au descoperit Mărturisirea ortodoxă, pe care au numit-o apoi **carte simbolică.** Expresia aceasta avea sensul pe care teologii protestanţi îl atribuiau şi scrierilor corifeilor lor, adecă indică o scriere utilă pentru orientare în probleme teologice, fără ca să-i atribue infalibilitate. Caractérizarea de „carte simbolică" a pătruns apoi, prin împrumut, şi în teologia orientală.

Când în Rusia s'a căutat — în partea întâi a sec. XIX —, să se restabiliască vechea credinţă şi să se accentueze originalitatea Bisericii orientale, **Nic. Protasov,** procuratorul Sinodului dirigent, a scos pe primul plan Mărturisirea ortodoxă, şi a lăsat să fie tipărită în 30.000 exemplare, pentru a fi distribuită tuturor bisericilor imperiului. Pe această linie a mers şi regulamentul şcoalelor preoţeşti din Rusia, dat în 1838 (rămas în vigoare până în 1867), prin care Mărturisirea ortodoxă se impunea de normă pentru toate seminariile în chestiuni de credinţă şi morală. Cu aceste disposiţii au făcut cor mulţi teologi ruşi, numind Mărturisirea carte simbolică, de valoare chiar egală cu cea a Conciliilor ecumenice. (A. F. Gusev, A. V. Gorskij, E Popov, J. Sokolov).

Entuziasmul Protasovienilor n'a fost însă împărtăşit de **Slavofili.** Aceştia — în frunte cu

continuare în pag. 5

HORIA

De jos,
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moţi,
pentru cei săraci şi goi, pentru toţi,
şi-ai despicat în două istoria,
ţăran de cremene,
cum n'a fost altul să-ţi semene,
Horia! . . .

Te-ai rupt ca un soare din gloată,
cu-obraji subţi,
cu ochi crunţi,
să lupţi,
să'nfrunţi
din sălbateci-ţi munţi:
oştile craiului, temniţă, roată
şi strîmbătatea neîndurată . . .

Ai vruţ să spinteci prin munţi, peste
largi, netede, sprintene căi
pentru-ai tăi,
cei cutropiţi de capcîni şi de sbiri,
de oarbe şi surde orînduiri;
cu vorba de veacuri purtaţi
şi'n beznă şi sbucium uitaţi,
de regi şi'mpăraţi . . .

Păn'la Bălgrad, pe roată,
uimind călăi, nemeşi, gloată,
şi sub a spiţelor crîncenă curmă,
dîrz, până'n clipa din urmă,
ţi-a bătut neschimbat sub ţundra săr
aceeaşi dreaptă, ne'nfricată inimă
romanodacă! . . .

Duhul tău veghiază şi-azi în munţi,
şi val-vîrtej îi va purta pe moţi,
la lupta împotriva străinilor crunţi
şi-a haitelor lor de iscoade şi hoţi . . .

Uriaş Domn,
pe-al adîncurilor noastre rupt,
tulbure somn,
pe-al răsmeriţelor crîncen prasnic,
mai răscoli-vei oare vreodat', năpras
acestui neam, până 'n străfund, istori
tu, munte
al năvălnicillor noastre cărunte,
al vrerilor noastre celor mai crunte,
Horia?! . . .

ARON COTRU

Fuga în Egipt, gravură în lemn colorată mâna. Orologiu (Nicolas Vivian), Paris 1514.

COLIND

de AL. GREGORIAN

La margini de cer
Cântă şi colindă,
Pe drum de oglindă,
Colăceri sub lună
În sarici de brumă:
Lerui şi iar Ler.

Din bice de ger
Trosnesc să-mi aprindă
Stele mii în tindă
Şi din viers coboară
Svon nou peste Ţară:
Lerui şi iar Ler.

Că'mpărat stingher,
Cu chipul de raze,
Cu ochi de topaze,
S'a'ntrupat din Cânturi
Fără de'nceputuri:
Lerui şi iar Ler.

Luceferii'n cer
Pornesc în alaiuri
Şi'n dulămi de plaiuri
Munţii, voevozii,
Cântă cu irozii:
Lerui şi iar Ler.

Bat opinci de fier
Jos, la poarta serii,
Toţi trei colăcerii
Şi ce spun din graiuri
Înfloreşte'n raiuri:
Lerui şi iar Ler.

«UN PEUPLE NÉ CHRÉTIEN»

L'INDIVIDU, LE PEUPLE, L'EGLISE

I

par

Frédéric TAILLIEZ

Arhanghel Mihail, frescă din biserica **Domnească** dela Argeş (secol. XIV).

„Un peuple né chrétien": la formule peut e discutée, je ne dis pas repoussée, par le ologien et l'historien.

'historiographie du Christianisme chez les umains, specialement chez les historiens et philologues d'Ardeal, héritiers des trois ceferi" de l'école transilvaine, commence abitude par un chapitre „philologique", par énumération des mots d'origine latine qui ntrent que le Christianisme chez les Rouins remonte jusqu'à l'époque patristique, oque des Pères Latins, et que les Roumains Carpathes ou du Pinde et de Macédoine n' pas été christianisés tardivement par les ecs ou les Slaves.

t c'est assez légitime: de fait, ici, le vieux lologue de Blaj, Cipariu, de vers 1848 avait on contre le linguiste de Bucarest A. de ac de vers 1870 pour qui, dans la préface la II-de partie de son Dictionnaire — le mier dictionnaire étymologique de la langue maine (1879) — „les Roumains ont été istianisés par les Slovènes de Pannonie" francais p. IX), donc à l'époque de Photius des Saints Cyrille et Méthode.

uant à l'expression que les Roumains sont peuple né chrétien" la formule peut avoir sens qu'on veut lui donner, mais on peut en donner un très précis et très exact.

lle est sans doute plus criticable lorsqu'on jusqu'à dire que c'est le seul peuple né étien: est-ce que le peuple français, lui si au milieu des invasions, n'est pas né dans uit de Noël de l'an 496, quand par le bape de Reims, le peuple païen des Francs t fondu en principe, en âme, avec le peuple étien des Gallo-Romains? Et il semble que mélange galloroman et germanique n'a passi mal réussi.

e point de comparaison précisement, pourra s aider à préciser le contenu exact de notre mule, sous sa simple forme positive.

ar ailleurs des penseurs plus occidentaux, théologiens plus individuels comme ceux ont su tirer un christianisme individualiste antiecclésiastique de Saint Paul et de Saint gustin ou plutôt de leurs propes problèmes rieurs, individuels, avant même le question la Réforme et des Indulgences pourraient ever à l'encontre de la formule fière ou ueilleuse sous prétexte qu'elle lie trop étroient la „loi", **legea,** et la croyance à la na, et la conscience aux éléments externes et anes, au mode.

r, pareillement, sur le plan historique, l'exition de la façon dont s'est réalisée la naisce et la christianisation du peuple roumain d parfois, selon les tendances de l'historien minimiser l'aspect ecclésiastique primitif, pect ecclésial, de ce christianisme ancestral. s avons donc ici, à la fois sur le plan spiri et éternel et sur un plan historique et tingent, un cas du problème du Christiane: christianisme individuel ou christianis social, ou le chrétien en face du monde et face de l'Eglise.

✱

algré ou avec toute la frange de mystère entoure la naissance et la conservation du ple roumain, surtout pour les Roumains de maine proprement dite, la branche, septenale, un fait et un élément est sûr: pour côté **religion** comme pour le côté **nation** — dès ici les deux points de vue sont connexes l'existence de ce peuple chrétien et latin c ses trois ou quatre branches, dépend de romanisation et christianisation générale de l'ensemble balkano-danubien à l'époque ique, romaine et patristique.

Dès l'époque de Dèce et d'Aurélien -250, 270- la Cité Antique chancelle sous l'assaut de toutes les tribus restées en arrière vers le berceau de l'humanité sur les plaines ou les steppes eurasiennes. Les villes antiques, **urbes,** se transforment en forteresses **„civitates: cetăţi",** entourées de murs, et le nom d' Aurélien est resté attaché aux remparts de Rome: **le Mure Aureliane,** comme il a remplacé le nom d'une ville galloromaine, Orléans, murée, semble-t-il, au IV siècle.

Les chrétiens qui auraient pu pénétrer en Dacie Trajane - 114-270 - auraient du être plus des Orientaux que des Latins; et à cette epoque, même pour les Latins, la langue liturgique était le grec.

Deux siècles plus tard, après Constantin, par une chance unique, nous trouvons en Transilvanie la plaque avec l'inscription latine de **Zenovius,** et le **chi-rho,** le chrisme post-constantinien. Il est manifeste que ce chrétien et ce latin qui surgit du passé sur les collines de Transilvanie **-pe dealurile Ardealului-** était en relation avec l'Empire Romain et avec l' Eglise Chrétienne de la rive sud du Danube.

Aurélien était parti avec les Légionnaires de Rome et avec les Administrateurs de Rome: **Provinciales,** „les fonctionnaires", comme l'a montré notre ami Marin. Il est resté ce qui resté, „ce-o fi rămas", des Daces à moitié latinisés et des „romains" de tout l'empire gréco-latin maintenant **acclimatés** (pour le plus des Thraces - frères des Daces - et des Illyriens, des compatriotes de Saint Jérome: **„Miserere mihi, Domine, quia Dalmata sum!")** . . .

Mais il était impossible que cette population ne soit pas restée en relations, de quelque nature qu'elles fussent, avec Rome, avec cet empire géant qui existait au sud du fleuve plusieurs siècles avant la conguête et qui existera encore plusieurs siècles après l'abandon, jusqu'au VI siècle avec l'arrivée diluviale des masses slaves.

Spécialement la même vie pastorale de bergers transhumants devait faire fraterniser les montagnards des Balkans et des Carpates au nord et au sud des Portes de Fer et du Danube, exactement comme elle reliait à l'est à l'ouest du détroit d'Otrante les pâtres romanisés des Balkans, ancêtres des Macédo-Roumains avec les bergers romanisés de cette Italie Méridionale, la **Magna Grecia,** d'où vient, chargé de mots grecs, tout le latin balkanique. Ces pâtres d'Apulie et de Calabre antique aux quels la législation prebyzantine interdisait de „chevaucher", étaient d'ailleurs une population illyrienne (les Messapiens); et il faut voir un souvenir de cette parenté itaol-balkanique dans le terme commun au roumain et à l'italien, italien **manzo,** roumain **mânzu,** qui a remplacé le latin **vitulus, vitellus** (le roumain a gardé, à côté, **vitzelu)** - ce **vitulus: Italos** auquel les italiens doivent le nom, grec, de leur patrie, **Italia,** qui est pour l'Odyssée le pays des troupeaux et des „Boeufs du Soleil".

Et la frêle semance de langue latine et de croyance chrétienne n'aurait pas pu se conserver sans l'influence et l'apport incessant de l'Empire et de l'Eglise.

Car en effet l'Eglise en même temps que l' Empire, d'abord en lutte avec lui ou plutôt en résistance en face de lui, s'était établie et affirmée, installée et allignée sur toute la rive du Danube — et comme lui, de la Pannonie à la Scythie Mineure le Royaume de Dieu visible, L'Eglise, montait la garde à la frontière des pays barbares. Le grand livre de Jacques Zeiller, **Les origines chrétiennes dans les Provinces Danubiennes de l'Empire Romain** (Paris 1918) nous montre l'Epiphanie de cette Eglise de l'Illyricum — les Balkans d'alors — avec la persécution du Dioclétien qui ouvre le IV-me siècle.

L'Eglise entière rangée avec tous ses ordres, **sicut acies ordinata,** évêques, diacres, fidèles, vierges, veuves, apportant le témoignage du martyre **(mărturisirea martirului)** au Christ Homme-Dieu.

Sirmium, l'actuelle Mitrovitza, était la capitale de cet Illyricum — le quart, alors, de l' Empire Romain — chargée de la garde sur la frontière du Danube. Et cette capitale nous a donné les trois grands martyrs de cette région, car ici comme partout le christianisme antique est d'abord un christianisme urbain, citadin, un christianisme de prosélitisme et de conviction, personnel et individuel — :l'Evêque, Saint Irenée; une chrétienne, peut-être une veuve, Sainte Anastasie; et un diacre, Démétrius, le grand martyr **Sfântul Dumitru,** dont le culte s'est transporté et changé — soldat et consul — à Salonique, avec le changement de la capitale. Mais il s'est maintenu sur place à Sirmium jusque dans le nom moderne de la ville. „(D) mitrovitza".

Le martyre de l'évêque Irénée n'a pas donné naissance à un culte ou à une légende persistante; mais ses Actes nous livrent une belle page montrent que notre christianisme danubien a été fondé et scellé par des hommes vraiment hommes de Dieu.

Tout le christianisme de l'Illyricum — spécialement sa patristique avec les ecrites de Victorin de Pettau ou Ptuj — a un caractère archaïque. Selon les Epitres de Saint Paul l' évêque doit être l'homme, le mari, d'une seule femme **(unius uxoris):** c'est à dire non remarié et, sans doute, préférablement veuf.

A Sirmium nous voyons le jeune évêque accompagné au tribunal païen par ses enfants et son épouse. Mais il ne se laisse pas attendrir. Et avant d'être décapité et précipité dans le fleuve de la Save, il put prononcer cette prière: „Seigneur Jésus Christ qui as daigné souffrir pour le salut du monde, que s'ouvrent les cieux et que les anges reçoivent l'âme de ton serviteur Irenée qui souffre aujourd'hui pour ton nom et pour le peuple de l'Eglise catholique de Sirmium. J'implore ta miséricorde pour que tu daignes m'accueillir et confirmer ceux — ci dans la foi". C'était en 6 avril de l'an 304 (Zeiller, p. 79). Trois jours après l'évêque déposait à son tour son témoignage, le diacre: Saint **Dumitru.**

Pour la **martyre Anastasie,** ses reliques ont été transportées à Constantinople au V-me siècle dans la **même** modeste église où Saint Grégoire de Nazianze, l'évêque catholique de la Ville pendant la crise arienne du IV siècle, avait introduit la nouvelle fête, cette fête occidentale et romaine, de la Naissance de Notre Seigneur, la fête de Noël — restée si chère au peuple roumain, plus que chez les Grecs et les Russes, comme à tout l'Occident latin.

C'est comme cela que la fête et la nuit de Noël, dans **tout l'occident,** conserve le souvenir d'une sainte proto-roumaine de même que dans toutes les circonstances solennelles il entonne et répète un hymne de Saint Nicéta des Balkans „apôtre des Roumains", le **Te Deum** — ce Te Deum qui lui même était la conservation d' une tradition du christianisme latin antique. Les prêtres latins, nous récitons encore dans notre bréviaire occidental pour l'octave de la Toussaint une lettre de Saint Cyprien de Carthage contenant déja des éléments de cette future hymne. De la Save à la Mer Noire, le long du Danube, une trentaine de forteresses défendaient l'Empire romain et au moins une douzaine de sièges épiscopaux réalisaient et enracinaient dans le sol le Royaume des Cieux.

Bornons-nous à rappeler que toute seconde partie de la crise arienne s'est déroulée dans les provinces et les évêchés du Danube, entre occident et orient, et que le Concile de Sardique (Sofia) 343, où fut présent Saint Alhanase, avait déja une discipline moderne pour les causes engageant les éveques: le recours à Rome.

✱

Le peuple Roumain est né par scission — par scissiparité — quand ces Latins et ces Chrétiens au nord de la Grèce ont commencé à se sentir toujours plus étrangers des Grecs de la **Romania** hellénisée de Byzance — après avoir donné à cette **pars orientalis** de l'Empire Romain ses fondateurs: Dioclétien, Constantin et Justinien — quand, de l'autre côté, ils se trouvèrent submergés et coupés par les Slaves, coupés entre eux et séparés du reste du monde latin, du monde roman.

La partie la plus vivante mais la plus étroite du territoire proto-romain le corridor Salonique-Belgrade où d'abord les Roumains ont maintenu la coupure entre les Bulgares et les Serbes fut coupée par ces derniers repoussant ou laissant les Macédo-Roumains au sud, dans le Pinde et en Albanie, où ils sont sur place, avec le pont romain sur la Voiousa, depuis l'époque romaine. Les proto-roumains de Pannonie méridionale et du pays Sirmium en contact par le Banat avec les futurs Daco-Roumains, ont donné les Istro-Roumains de l'Istrie — italienne de 1920 à 1945 — dont le language est plus proche du roumain que de l'aroumain, et les Morlaques slavisés d'Istrie, de Croatie, et de Dalmatie — et de la colonie Morlaque des Pouilles, qui, à ce qu'il me semble, ont conservé des restes du poème de **Maica Domnului** cherchant son Fils.

Mais pendant des siècles les Valaques se sont maintenus au Nord des Serbes dans le pays de Mitrovitza avec les deux Monastères

Sf. Ioan Botezătorul, frescă din biserica **Episcopală** dela Argeş (1517).

„grecs" de Saint Demetrius sur la Save, et, en direction des Roumains du Timoc à Semendria sur le Danube et la Morava, au carrefour du corridor balkanique, **Semendria, Smederovo,** où le grand linguiste yougoslave — serbe ou croate — Petar Skok a reconnu le nom, roumain, de **Sân Dumidru.**

A l'époque ou sous le règne d'Alexandru, fils du fondateur Basarab, en 1345 ,le pape Clément VI adresse une lettre au roi Louis de Hongrie et à l'évêque de Varade, à Alexandre fils de „Basarat" et aux seigneurs roumains **„olahis romanis"** et il repète cette expression de **olahi romani** pour dire qu'il avait beaucoup de „Valaque Romains" bien disposés envers le catholicisme **in partibus Ungariae, Transilvaniae, Ultralpinae** (Muntenia ou Valachie) **et Sirmiis.**

Le texte est intéressant en ce qu'il montre que les papes du XIV savaient que les Valaques étaient des „Romains" comme les Valaques des Assène fondateurs du II Empire Bulgare au XIII à l'époque de la IVme Croisade, et pour ce détails que ces Valaques existaient encore alors à Sirmium.

Ces Valaques-Romains de Sirmium de 1345 nous permettent d'interpreter le texte ou document fort curieux et fort intéressant (le roumain d'après l'allemand **intéressant** confond habituellement les deux sens) publié par Mgr. A. Tăutu, le curé, de la paroisse roumaine de Rome, dans notre revue des **Orientalia Christiana Periodica** XV, 1949, p. 41-70: **Residui di rito bizantino nelle regioni balcano-danubiane nell' alto medioevo.** Nous y voyons un monastère grec des Balkans — ce doit être **Boerea,** filiale ou refuge d'un célèbre monastère de Palestine, qui reçoit du Pape Honorius III en 1216, époque de l'union nominale sous l'Empire Franc de Constantinople, la confirmation de ses propriétés et filiales, **„metochia",** qui s'étendaient non seulement dans les îles et sur les côtes helléniques, mais dans toute la région du Danube et de la Save — Slavonie et Sirmie — et sur la Tisza et dans la Transilvanie occidentale jusqu'à Satul Mare, Satmar qui y ont nommé: **Casale de Sadmari cum canneto, piscariis, lacu terris et pertinentiis suis ex utraque parte fluminis Dissae** (la Tisza, sans doute avec prononciation grecque: **„tin Dissan").**

Dans cette même direction un peu plus loin dans l'espace et le temps nous entrevoyons le vieux monastère roumain du Maramuresh, Saint Michel de 1391, lequel, peut-être, serait antérieur à la chevauchée **(descălecarea)** des Voevodes roumains du Maramuresh fondateurs de la Moldavie.

Dans cette constellation de monastère et de **metochia** de 1216 — on aurait dit „une congrégation", en occident — nous voyons donc, plus au sud: **Apud Hungariam Monasterium Sancti Demetrii iuxta flumen Savii cum omnibus rationibus et libertatibus suis a Bela rege Ungariae vobis indultis . . ., monasterium Sancti Demetrii Graecorum de Ungaria iuxta fluvium cum conductu aquae fluminis Sabae . . . Ecclesiam Sanctae Anastasiae cum casali Graecorum".**

Nous saluons, en passent, Sainte Anastasie et nous remarquons: un soupçon, un rien de sens historique nous dit que ces Grecs de Slavonie, essentiellement, sont des Roumains et que ces monastères si importants et ces domaines si „tendus sont antérieurs à ces „Grecs" ou Palestiniens de Veria réfugiés en Macédoine à l'époque des Croisades, comme aux donations — Bela II, III, IV? — des rois Magyars.

Nous ne parlons pas des Roumains des Balkans avec leur évêché, de site incertain, de **Vreanotis,** soumis par le Bulgaroctone Basile II, vers 1014, a l'archevêché d'Ochrida, hellénisé, substitué à l'éphémère patriarchie.

Monete de argint dace, găsite în Transilvania.

Prin vînturi ce latră

Prin vînturi ce latră,
sui cu paşi de piatră
poteca răsleaţă:
căţeaua 'ndrăzneaţă,
ce 'şchioapă şi 'ngheaţă,
către stîni de ceaţă . . .

Arşiţe mă coc,
umbra-mi: greu cojoc,
par' ar fi de foc . . .
parc'aş duce-aşa
pe cărarea grea,
veacurile'n ea . . .

Şi aşa cum sui
pieptul muntelui,
un gînd ca un cui,
mă isbeşte şui:
uite turma! Nu-i! . . .
Caut'o, de poţi,
peste munţii toţi,
peste munţii toţi! . .

cum mă întărît
după-atît urît,
singerînd, în gît
se'ntîlnesc deavalma:
ruga şi sudalma . . .

Prin brazi, prin brădui,
pe poteci haihui,
ochii-mi văd ce nu-i . . .
Paşii, smulşi domol
calcă parcă'n gol,
peste munţi sălbui:
paşi ai nimănui,
paşi ai nimănui . . .

Fluern'n şerpar,
în şerpar de jar,
glas vrea să înjghebe,
munţii să-i întrebe . . .

Printre crengi de singer,
cînd diavol, cînd înger,
cu soarele sînger . . .
Pârîul: alb ţap,
se dă peste cap,
vîntul: orb dulău,
se prăvale'n hău,
codru'nbătrînit
pleacă spre-asfinţit . . .
Şi-ori pe unde apuci,
ca nişte năluci,
tufe stînci tresar,
parcă's oi de jar,
parcă's oi de jar . . .

Ochii văd, nu văd . . .
E-ajun de prăpăd?
Furtună'ncepută?
Ori munţii se mută?

Parcă mii de cîni,
de cîni dela stîni,
ca ieşiţi din piatră,
din hăuri mă latră . . .

Cum sui, cum nu sui,
unde ochii-mi pui,
un gînd ca un cui
mă înjunghe, şui:
uite turma! . . . Nu-i! . . .

Caut'o, de poţi,
printre anii-hoţi,
peste munţii toţi,
peste munţii toţi! . . .

Aron COTRUŞ

Din volumul **„Drumuri prin furtună"**, care va apărea încurând.

CĂRŢI

GINO LUPI: **Umorismo romeno**, Milano, F. Combi 1939, 30 p.
Damian Stănoiu, Milano, F. Combi 1940, 68 p.
Mihail Eminescu, Roma, Instituto per l'Europa orientale, 1943, 48 p.
Alexandri, Brescia, „La Scuola" 1946.
Grammatica della lingua romena, Roma, Angelo Signorelli, 1949, 485 p.

*

Concluziile lucrării D-lui Prof. **Sever Pop, LA DIALECTOLOGIE**, vor apare în curând în limba japoneză, în traducerea Profesorului **Kitamura.**

CREDO

Patriae dolorosae

Pe calmul dâmb atlantic umbrit de palmieri,
Gândesc cu dor în suflet la Ţara mea de ieri,
La Ţara mea frumoasă cum nu mai era alta, —
Vândută la mezatul zarafilor din Ialta . . .

. . . Revăd în gând zăvoiul cu mure, de pe Jiu,
În care azi doineşte doar vântul a pustiu;
Revăd şi-acuma teascul şi butea, din podgorii,
Din care azi s'adapă vulgar năvălitorii;
Revăd şi azi maşina de treierat, din arii,
Pe care-o mână astăzi, sub cnutul lor, barbarii;
Şi cimitirul simplu în care-mi gem străbunii
Sub tancurile grele pe care-au venit Hunii;
Revăd jilava umbră din branişti şi stupină,
Pe unde-acuma numai durerea mai suspină;
Revăd sfioasa şcoală, biserica din deal,
Ajunse azi pătulul colhozului muscal . . .
. . . Pierdute-s toate astăzi: biserica cu sfinţii,
Şi satul cu trecutul, şi Ţara cu părinţii . . .
Din Dacia Traiană, Calmucii şi Başchirii
Ne-alungă şi preschimbă în Moţii omenirii;
Stricată ne e viaţa, iubirile ni-s stinse
Şi tâmplele pribege din an în an mai ninse;
Furată ni-i Credinţa, Crăciunul şi Irozii,
Ni-i limba pângărită, pe rug ni-s Voevozii
Şi duse-s sfinte locuri, Moldove şi Oltenii,
Amurgurile blânde şi toaca de utrenii,
Biserica bătrână cu datini şi pisanii,
Sub ceruri diafane de pure epifanii,
Sub taine selenare de line plenilunii,
Cu denii de lumină şi danii de petunii . . .
Că azi, lumină neagră a 'nstrăinării noastre,
Bărăci din mâl de smârcuri, — nu ne mai vii din astre,
Iar desţărarea 'ntinde cernitul ei linţoliu
Pe sufletele noastre în care-i numai doliu,
Avânturi năruite şi moarte idealuri,
Sub vajnica furtună cu vitregele-i valuri
Pe care neamul nostru-i romanică epavă
Stingher rătăcitoare pe 'ntinsa mare slavă.
Pe sub străine zodii îmi voi fi 'ndurat soartea,
Alăturea cu Timpul şi sora-i bună, Moartea,
Cu slaba mângâiere că viersul meu fu ieri
O sarbădă icoană a mutei lor dureri.
Pe marea mea de lacrimi pluteşte-un singur gând:
Corabia nădejdii de-a-i revedea'n curând;
Pe marea mea de lacrimi un singur gând pluteşte:
E dorul meu năvalnic ce creşte . . . creşte . . . creşte . . .
Dar dacă-mi port cucernic coroana mea de spini,
Nu vreau, Ceresc Părinte, să mor printre străini,
S'aud cum pe mormântu-mi uitarea 'ncet se cerne,
Cum pe singurătate-mi cad umbrele eterne,
Visând sub irealul lor svon misterios,
Dormindu-mi pururi somnul sub tristul chiparos —
Că doru-mi, ca şi umbra-i, în veşnica-mi visare,
Cu cât ar curge vremea, cu-atât ar fi mai mare —:
Ci vreau să-mi vieţui moartea eternităţi în şir
În dragul, strămoşescul, pierdutul cimitir . . .
Pierdută Românie pe veci nepieritoare,
Trăieşte-ţi vitejeşte Istoria 'n picioare!
Ca să-ţi doineşti durerea de care pătimeşti,
Ţi-ar trebui tot geniul mai multor Emineşti,
Că din străfund de veacuri o forţă rea şi oarbă
În hăul negrei stepe încearcă să te soarbă,
Lăsându-ţi în răstimpuri pustiul şi ciulinii,
În lupta fără preget a beznii şi luminii . . .
Ci vlaga ta latină, cu aprigă sa lavă,
Topi-va înc'odată barbara ghiaţă slavă!

. . Cum vezi, o Doamne-al nostru, pe calmul dâmb atlantic
Tristeţea mea nu cade'n excese de romantic:
Deşi ne propovădui că totu-i iluzoriu
Pe-acest sărman şi şubred terestru promontoriu,
Nu uit că noi, Românii, prin maştere milenii,
Din mila Ta învins-am năvale şi bejenii,
Că'n timpuri de răstrişte Credinţa ne-a fost pâine:
Eu cred în Tine, Doamne, şi'n Ţara mea de mâine!

. . . În marea noastră jale, acesta-i Crezul meu;
Altmintreli, — România nu are Dumnezeu!

Victor BUESCU

Pecete de aur dela Alexandru Voevod al Ţării Româneşti (1568-1577).

Neam al meu

Neam chinuit, scuipat, lovit,
Neam răstignit,
cine se mai apleacă
peste rănile tale sângerânde!
Flămânde
de dreptate îţi ridici privirile spre
nădejdea ţi-e mare, voinţa de fier!

Cât vezi cu ochii,
din hotar în hotar, numai morminte
Tâlharii ţi-au călcat casa,
copila, nevasta,
altarele şi moaştele sfinte,
ţi-au luat pâinea de la gură,
boii şi plugul din bătătură . . .

O, simt cum creşte 'n trupul tău
răsbunarea,
văd prăbuşindu-se
peste ucigaşii tăi Carpaţii,
văd înghiţindu-i Marea
cea Neagră şi mare.
Fără milă, fără îndurare,
te văd scrâşnind, te văd lovind
şi întorcând uriaşa roată a destinului
alungând de la vatra-ţi
umbra blestemată a streinului . . .

. . . Va fi apoi linişte — pace,
în casele tale umile — sărace . . .
Şi mare, uriaşă îţi va fi în lume dovada
căci tu ţi-ai deschis singur
drumul destinului
cu spada! . . .

Neam al meu,
fărâmă de soare, de cer şi de curcubeu
la răspântie de istorie,
te-aşteaptă Dumnezeu!

Roma, Iulie 1950

Nicolae NOVAC

Surghiunul e greu

Surghiunul e greu,
şi paşii se 'ncurcă . . .
Mai avea-vom mereu
cu furtuna de furcă?! . .

Mai muşca-vor din noi
lupii lumii deavalma?! . .
Pentru pîni de noroi,
mai crepa-ne-va palma?! . .

Mă încing, mă răscoc
svîrcoliri dedeparte,
cu limbi ca de foc,
cu fiori ca de moarte . . .

Dar gîndul amar,
în chiot se schimbă. —
şi iarăş tresar
de-a răsmeriţei limbă!

Crunt vrut-am să am
văz făr'de hotare,
şi puteri cît un neam
în furtuni sdrobitoare! . .

Azi pe toate, nebun,
în Carpaţi de cuvinte
să pot să ţi-le pun,
neam al meu, înainte!

Aprins să te văd,
săltînd în picioare,
şi'n mers, prin prăpăd,
către soare-răsare . . .
S'ajungi, ca'ntr'un vis,
atît dedeparte,
păn' unde ţi-ai scris
greu paşii, prin moarte . . .

Să treci mări de glod,
ce'nghit şi înghiaţă:
l'al Rusiei prohod
să poţi fi de faţă!

Aron COTRUŞ

Din volumul **„Drumuri prin furtună"**, care va apărea încurând.

Enciclica Patriarhilor dela 1848

...cum 100 de ani se consuma în Răsărit un ... hotăritor pentru desfășurarea gândirii teo...ice a lumii creștine răsăritene: întocmirea ...ublicarea scrisorii enciclice a patriarhilor ...docși dela anul 1848.

...6 Ianuarie 1848 Papa Pius IX adresa Orien...ilor o scrisoare (Litterae ad Orientales) prin ...le amintea de vremile Bisericii vechi, una ...ragoste, și-i îndemna să cugete și să se ...ească pentru refacerea vechii unități cu Ro... La această scrisoare a Papei, Patriarhii orto...i răspund, în luna Mai a aceluiași an, cu ...risoare enciclică, pentru toate Bisericile ...ritului. Enciclica aceasta era un act sino... Ea purta semnătura patriarhilor: Antim VI ...stantinopol), Ieroteiu II (Alexandria), Me... (Antiohia), Ciril II (Ierusalim) și a 29 ...opoliți și episcopi ortodocși. Enciclica fiind ...document polemico-apologetic era totodată ... expunere de principii ale credinței orto... Ridicându-se împotriva drepturilor Papei ...a conduce întreaga Biserică, Patriarhii acu... Biserica Apuseană de a fi introdus înnoiri ...dogma și în rânduiala Bisericii. Ei țin să ...lice, în același timp, de ce astfel de înnoiri ...u fost cu putință în Biserica Răsăriteană. Și ...se ajunge la celebra afirmație că **apărăto...l credinței este poporul.** Spun aci Patriarhii ...ă deși ei nu dispun de vreo putere politie...ască, totuși prin legătura iubirii față de Mai...tuturor, credincioșii rămân uniți în credința ...pecetluită cu **cele Șapte Peceți ale Duhului** (...s epta sfraghisi tou pnévmatos), adecă **cele ...te sinoade ecumenice** (tais epta oikoumeni...is sinodois) și în supunerea față de adevăr. ...aceea, la răsăriteni nici patriarhii, nici si...odele, n'au putut introduce înnoiri, fiindcă **...părătorul credinței** (o iperaspistis tis thris...ias) este însuși trupul Bisericii, **adecă însuși ...poporul** (itoi avtós o laós).

...Enciclica aceasta a ierarhilor greci ar fi ră...s, fără **îndoială**, ca atâtea alte scrisori po...mice, cunoscută doar cercurilor bisericești ...ict oficiale. Se întâmpla însă ca părintele și ...ndria mișcării slavofile, A. S. Homiakov, să ...alcătuiască, încă din 1840, prima și cea mai ...seamă a sa lucrare teologică: **Biserica e una** (...erkov Odna). Neavând curajul să o semneze, ...miakov o presentase ca **manuscris grec aflat ...l el** și însoțit de o prefață a lui în limba la... Pentru difuzarea acestei lucrări făcuse Ho...akov tot ce-i stătuse în putință. Manuscrisul ...sta închidea **ecclesiologia** lui, asupra căreia ...am oprit noi cu un alt prilej. Epistola en...ică a patriarhilor orientali se publicase între ...-1850 în limbile rusă și franceză. (În ro...nește ea a fost tradusă și publicată de teo...ul T. M. Popescu abia în anul 1935). Bucuria ...Homiakov, la publicarea în rusește a Encicli... nu mai cunoștea margini: **în învățătura pat...rhilor dela 1848 vedea el confirmarea teoriei ...asupra criteriului de adevăr în Biserică.** Într'o ...isoare adresată lui G. Samarin el spune: ...ine s'ar fi așteptat la un asemenea eveni...nt? Cine ar fi crezut că instinctul adevărului ...ericesc va ajunge la o conștiință atât de lim...de într'un cler puțin luminat și profund vi...t de circumstanțele externe și de propria-i ...lastică? Ceeace ne spuneam între noi și ceea... nimeni n'ar fi putut să spună deschis și să ...rească, este proclamat în auzul lumii; **doc...na cea mai antiierarhică (ierarhia înțeleasă ...sens occidental) propovăduită de către supre...i ierarhi ai Bisericii noastre,** și atât de simplu, ... o certitudine atât de puternică, mai presus ... orice îndoială". Ideea aceasta avea să o ...eze Homiakov -se va vedea cu ce îndrep...re- pretutindeni: în articole, în conferențe, ... scrisorile sale către W. Palmer, către prie...ii slavofili, către unii protestanți. Și astfel, ... Homiakov și până în zilele noastre, mai ...ă teologia răsăriteană -nu numai cea ru...ască, ci și cea grecească, românească, bulgărească- avea să reia, și nu numai pentru nevoi polemice, ci și altfel, învățătura lui Homiakov drept învățătură a Bisericii Răsăritului exprimată prin gura Patriarhilor ei.

Teologi de seamă au dovedit că în învățătura sa Homiakov a presentat inexact conținutul Enciclicei patriarhilor dela 1848; că poporul, **păstrător** (hranitel), al adevărului creștin, în Enciclică este numai **apărător** (iperaspistis), al lui; că Enciclica nu neagă drepturile episcopilor de a învăța în Biserică și că ea nu poate fi (judecând după conținutul ei) antiierarhică **(B. Schultze S. J.).** Dar dacă este adevărat că cei 33 de episcopi răsăriteni nu avuseseră intenția de a-și submina autoritatea lor de **învățători al adevărului în Biserică,** nu este iarăși mai puțin adevărat că spiritul lor de opoziție față de Roma îi antrenase spre o atenuare -cel puțin în termeni- a distincției dintre Biserica învățătoare și Biserica ascultătoare **(P. Baron).**

Ce nu s'a precisat și ce trebue, după părerea noastră, neapărat precisat în legătură cu această scrisoare enciclică, este indicația pe care, în trebi de credință, ne-a lăsat-o **tradiția ecumenică** a Bisericii și anume, că **valabilitatea sau nevalabilitatea unei scrisori sinodale decurge din concordanța sau din lipsa de concordanță a ei cu doctrina stabilită de sinoadele ecumenice.** Căci -principial vorbind- învățătura unor episcopi dela anul 1848 — fie ei 33, ori 133 — **poate fi greșită.** După cum, iarăși, învățătura unui singur episcop dela anul 1951 poate fi fără greș, — dreptarul justeței unei învățături fiind, precum am spus, **identitatea** ei în spirit cu învățătura deja fixată de sinoade. Asta în principiu. În fapt: este învățătura patriarhilor dela 1848 falsă; ori este învățătură ecumenică?

Cu un alt prilej ne vom opri asupra problemei **ierarhiei izvoarelor de adevăr în Biserica Răsăritului.** Astăzi vrem doar să fixăm în cadrul ei just autoritatea enciclicei dela 1848. Am văzut că enciclica aceasta socotește pe cele șapte sinoade ecumenice drept **șapte peceți ale Duhului.** Pentru autorii enciclicei, așadară, autoritatea hotăririlor celor șapte sinoade, este autoritate **absolută.** Dar învățătura celor șapte sinoade ecumenice nu cunoaște nici un fel de „democrație" în materie de adevăr al credinței. Democrația -mai exact: **demofilia-** Bisericii lui Hristos, nu cunoaște devălmășia între arhierie și mirenie. Închide oare enciclica patriarhilor această învățătură a „democrației spirituale" de care vorbesc teologii ruși și teologii celorlalte popoare ortodoxe aflate sub stăpânire rusească? Nu.

Enciclica aceasta nu spune nicăeri că **iubirea este izvor** al cunoașterii infalibile, cum afirmă Homiakov. Ea nu precisează nici raporturile dintre episcop și mirean (căci duhul dragostei nu exclude nicidecum deosebirea fundamentală între episcop și mirean); ci vorbește de raporturile dintre Biserica răsăriteană și Roma. Înclinarea autorilor ei de a afirma . . . tot ce se poate afirma **împotrivă** duce uneori până la granița tăgăduirii rostului însuși al episcopatului în Biserică. Dar cu toate acestea enciclica vorbește de învățătura infalibilă transmisă de sfinții Apostoli; ei, semnatarii enciclicei, numindu-se urmași ai Apostolilor; ei, cei 33 de păstori condamnă, într'un sinod, enciclica Papei Pius IX, — hotărîrea aceasta semnându-o numai ei, episcopii (fără aprobarea „poporului bisericesc"). Poporul bisericesc -turma- trebue să asculte și să urmeze hotărîrea păstorilor. (În dragoste).

Enciclica patriarhilor ortodocși dela 1848 este un document asupra căruia se cuvine să mediteze toți credincioșii creștini în al căror suflet cuvintele sfântului Cyprian: **Non scindamus illam, sed sortiamur de ea cujus sit!** stau ca o durere surdă.

GEORGE RACOVEANU

CUM SE FACE O CULTURĂ

N'am voi, totuși, să se înțeleagă greșit acest exemplu. Nu voim să spunem că istoriografia și lingvistica românească fiind „provinciale", trebuiesc neglijate în folosul unor discipline istorice sau lingvistice de mai mare circulație. Kerényi nu s'a apucat să studieze mitologia grecească în locul documentelor transilvănene, pentrucă s'ar fi gândit la posibilitățile de „circulație" a scrierilor lui. A studiat mitologia pentrucă aceasta era **vocația** lui; **aici** își putea împlini geniul lui, iar nu în istoriografia maghiară, așa cum greșit îl îndemnau unii compatrioți. In măsura în care Kerényi a adus o nouă, și genială, interpretare a mitologiei — a dăruit lumii o nouă creiație a geniului maghiar. Indirect, și fără să urmărească acest lucru, el a servit propaganda maghiară mai mult decât au putut-o face sutele de mii de pagini publicate în acest scop, și care au costat, ca toate propagandele din lume, foarte multe zeci de milioane de franci elvețieni.

O cultură se face, deci, prin concursul a nenumărate vocații în permanentă tensiune, foarte adesea în opoziție, dar întotdeauna complementare. Lipsite de interes și uneori primejdioase nu sunt decât pseudo-morfozele, falsele valori, improvizațiile. Creiațiile autentice, pe orice plan s'ar manifesta ele, sfârșesc întotdeauna prin a fi validate. Cu atât mai bine dacă ele sunt în opoziție unele față de altele, căci o cultură nu-e un bloc monolithic. In orice caz, o cultură n'are nimic de câștigat dacă e „planificată", dacă se face după program. (Vedeți ce se întâmplă în România sovietizată). Un creiator de valori promovează de obiceiu și o „școală", provocând un interes general pentru propriul său univers spiritual. Un mare profesor cristalizează nenumărate vocații, și în sensul acesta el „organizează" o cultură. Dar nu o „planifică", nu mobilizează tinerele talente pe un drum care, organic, nu e drumul desăvârșirii lor lăuntrice.

În drama hotărâtoare pe care o trece astăzi neamul românesc, ce putem face noi, cei care avem norocul să ne aflăm în străinătate? Nu e vorba numai de „propaganda" pe care fiecare Român o face în cercul lui, vorbind și scriind despre tragedia țării. Lucrul acesta e dela sine înțeles. Dar, în afară de mărturia pe care fiecare dintre noi poate s'o aducă, în colțul de lume în care a fost zvârlit, ce putem face pe t ă r â m c u l t u r a l? Lăsând demagogia patriotică laoparte, nu putem face, cu folos, decât ceeace propria noastră vocație ne îngăduie să facem. Zadarnic vom cere unui tânar fizician să-și întrerupă cercetările — „atât de departe de tragedia neamului" — pentru a scrie articole sau a ține conferințe; le va face cu mult mai puțină pricepere decât calculele și experiențele lui de laborator. Nu trebuie să confundăm „atenția mărită" la fenomenul politic, care se cere astăzi oricărui Român refugiat, cu sacrificarea vocației culturale în folosul unei „propagande permanente", oricât de nobilă și bine intenționată ar fi aceasta din urmă. Dacă Einstein, în preajma descoperirii relativității, și-ar fi dedicat viața sionismului (așa cum a fost ispitit s'o facă), geniul iudaic și Israelul ar fi avut astăzi o valoare mondială mai puțin. O cultură **majoră** e alcătuită din infinite solidarități: descoperirea unei noi teoreme sau a unei legi lingvistice validează creiativitatea unei culturi cu aceiași tărie cu care o face un poem genial, o simfonie, un roman, o teorie filozofică, etc. Să nu ne închipuim că demonstrăm mai strălucit drepturile noastre istorice printr'o operă care se leagă de trecutul nostru, decât printr'o mare descoperire științifică sau o capod'operă literară. Drepturile istorice se apără, în ultima instanță, pe câmpurile de luptă; culturalicește, însă, o țară se impune în circuitul valorilor universale prin **ansamblul creiațiilor sale.** Cu orice creiație culturală crește și prestigiul internațional al țării.

Să facem, totuși, cultură — când tragedia neamului crește cu fiecare zi?! Întrebarea a patetică. Răcniți-o, și veți avea întotdeauna succes. Denis de Rougemont observa de curând: „Urcați la tribuna unui Congres de scriitori și proclamați că **e indecent să se vorbească de cultură când bântuie foametea:** ropote de aplauze și toată presa va fi cu d-vstră. Dar ia gândiți-vă puțin. Foametea domnește pe pământ decând există omenirea. Dacă vechii Indieni, și Sumerienii, și Egiptenii, și Romanii ar fi declarat la timpul lor: nu facem cultură câtă vreme stăruie mizeria și foametea printe noi, n'ar mai fi existat civilizație. Iar dacă n'ar fi existat civilizație, n'am fi avut astăzi mijloacele technice pentru a lupta împotriva foametei!"

Trăim, astăzi, o epocă de teroare istorică, și un neam supraviețuiește în măsura în care-și mobilizează toate rezervele lui spirituale. O cultură este, însă, și ea, expresia acestor rezerve spirituale ale neamului. Valorile universale pe care le creiază echivalează cu tot atâtea bătălii câștigate în istorie. În cele din urmă, justificarea istorică a unui neam se face prin valorile spirituale pe care le creiază. Evident, nu spuneți lucrurile acestea unui patriot activist: va declara imediat că sunteți trădător de neam și țară. În ce mă privește, aș aștepta cu mai puțină spaimă viitorul, dacă aș ști că undeva, în țară sau în pribegie, s'a născut un nou Eminescu, sau un nou Iorga, dacă aș ști că un fizician român se află în preajma descoperirii unui nou sistem de a înțelege Universul, sau că un filozof român pregătește o carte care va modifica radical orientarea cugetării omenești. Dacă Einstein ar fi fost Român, o scrisoare a lui adresată unui ziar ar fi cântărit mai mult, pentru destinele neamului românesc, decât câteva zeci de tone de publicații de „propagandă".

MIRCEA ELIADE

AUTORITATEA MĂRTURISIRII ORTODOXE A LUI PETRU MOVILĂ

...miakov —, i-au negat autoritatea, susținând ... „ortodoxia" nu e definită de ierarhie, ci de ...munitate" (sobornost). Părerea lor a câștigat ... cercuri din Biserica ortodoxă, și a dus la ...derea autorității Mărturisirii ortodoxe. As..., în general, această carte nu mai e în mare ...e. Hamilcar Alivisatos, de ex., cu ocasia ...gresului teologilor ortodocși ținut la Atena ...936), a spus: „Je suis donc certain qu'au...rd'hui aucun théologien orthodoxe . . . ne ...rra jamais admettre que ces confessions ...es Critopoulos, Mogilas, Dositheus, Loukaris, ... telles qu'elles sont rédigées, représentent ... vraie conception et la vraie doctrine ortho...es. Car il est manifeste que, malgré leurs ...ctrines pour la plupart très orthodoxes elles ...résentent plus ou moins les traces évidentes ... l'influence catholique ou protestante et con...nent souvent des doctrines et des sources".

IV

...ceste considerații impun serioase rezerve ... privire la autoritatea infailibilă a Mărturi...i ortodoxe. E adevărat ca unii teologi ro...âni care studiaseră în veacul trecut în Rusia (...laret Scriban etc.), i-au dat și ei titlul de ...rte simbolică, și Sinodul bisericii ortodoxe ...ocefale române, bazat pe studiile lui G. ...eanu, a declarat în 1899 că „cea mai de ...ste după Simbolul Credinței, cel alcătuit la ...nodul din Niceea și Constantinopol, este ...eastă Mărturisire Ortodoxă". Însă celelalte ...cumente **ortodoxe** ne îndreptățesc să nu-i ...ribuim nicicum valoare egală cu a Conciliilor ...umenice. Desigur venerația teologilor români ... decisia Sinodului din București au izvorît și ...într'un motiv național: Mărturisirea ortodoxă era considerată drept opera Românului Petru Movilă. Dar cele mai sus spuse ne obligă să atribuim unele doctrine din ea Grecului Meletie Syrigos, și să recunoaștem că însuși Movilă, după corectările dela Iași, s'a desinteresat de ea. Deci și acest motiv nu vedem cum și-ar mai păstra valoarea.

Mărturisirea ortodoxă are meritul de-a fi o expunere sintetică a credinței Bisericii răsăritene. Însă valoarea ei provine din **concordanța cu decisiile Conciliilor ecumenice și cu învățătura Sfinților Părinți.** Cât timp urmează această învățătură, poate fi folosită de normă a vieții creștine. **Când însă se îndepărtează de izvoarele genuine ale credinței, nu mai poate fi urmată.**

OCTAVIAN BĂRLEA

PATRIOTISMUL FAPTEI

menține legături bune cu oficialitățile țărilor dela care ne poate veni liberarea.

În ultimii trei ani de zile, am asistat și eu, ca și toi ceilalți exilați români, la frământările și discuțiile din sânul emigrației românești. Am căutat, cu tot detașamentul de care sunt capabil, să înțeleg diversele puncte de vedere care s'au combătut, și continuă să se combată, în momentul de față. Am ascultat argumente, unele strâns legate, altele mai puțin. Am auzit nenumărate explicații dece o serie întreagă de Români trebuesc eliminați din viața noastră românească. Cu cât, însă, adâncesc mai mult aceste argumente cu atât sunt mai pătruns de adevărul că ele sunt de importanță secundară. Ele întunecă rostul nostru aici în exil. Căci ce alt rost putem avea decât acel arătat mai sus?

E clar, deci, că pentru a arăta suferințele țării și pentru a afirma drepturile poporului român, t o a t e e n e r g i i l e ș i t o ț i o a m e n i i d e t a l e n t, p e c a r e î i a v e m, t r e b u e s c u t i l i z a ț i. Chestiunile de apartenență de grup, sau partid politic, deși importante, nu trebue să primeze peste interesul general național. Să ne întoarcem întâiu în țară. Pe urmă, vom vedea ce e de făcut pe teren politic intern.

I. RAȚIU

«Noi știm bine și deplângem cu inimă adânc întristată faptul că apelul nostru pentru pace, în multe părți ale lumii ajunge stins la o „Biserică a tăcerii". Milioane de oameni nu pot mărturisi deschis răspunderea lor în fața Dumnezeului păcii. În căminurile lor, în bisericile lor, până și vechea tradiție a Vicleimului atât de intimă și familiară a fost exterminată de arbitrarul despotic al mai marilor zilei. Milioane de oameni nu mai pot să exercite influența lor creștină în favorul libertății morale, în favorul păcii, fiindcă aceste cuvinte -libertate și pace- au devenit monopolul usurpat de turburătorii de profesie și de adoratorii forței.

Cu toate acestea, cubrațele legate și cu buzele închise „Biserica tăcerii" răspunde sublim la apelul Nostru. Ea indică cu privirea mormintele încă proaspete ale martirilor săi, lanțurile m ă r t u r i s i t o r i l o r credinței sale, cu încredere că jertfa ei tăcută și suferințele sale vor fi cel mai puternic ajutor pentru causa păcii, fiindcă sunt cea mai înaltă invocare și cel mai valabil titlu pentru a obține dela Domnul păcii harul și milostivirea pentru îndeplinirea misiunii ei. D a p a c e m, D o m i n e, î n d i e b u s n o s t r i s!».

Pius XII

(Din mesagiul de Crăciunul acestui an)

CĂRȚI

GEORGE CIORĂNESCU: **La protection sociale de la jeunesse européenne.** Préface de M. Robert Bichet, Paris 1950, 44 p. Ystud. Poeme amare. Gravuri de Iliu, Paris 1951, 48 p.

✱

ADRIANA GEORGESCU-COSMOVICI: **Au commencement était la fin** (La dictature rouge a Bucarest), Paris, Hachette, 1951, 300 p. (Asupra acestei lucrări vom reveni).

„Culturale"

Organul comitetului central al P. M. R., **Scânteia**, se ocupă, în articolul de fond al numărului din 1 Decemvrie c., cu probleme eminamente culturale. Plecând dela constatarea faptului că **„unii activişti de partid şi ai sfaturilor populare desconsideră în mod condamnabil munca culturală"**, ziarul aminteşte activiştilor principiul celebru că **„toată munca culturală trebue să fie strâns legată de problemele statului democrat şi de gospodăriile agricole colective"**. Cu alte cuvinte: **„Să fie demascaţi uneltitorii de noi războaie, imperialiştii americano-englezi şi slugile lor titoiste, ca şi cozile lor de topor din ţară"**. (Tot mai există?!).

Mai departe: **„Întreaga activitate culturală la sate trebue îndreptată împotriva duşmanului de clasă; să demaşte concret, prin fapte, pe chiaburi"**.

Bine, bine: să-i demaşte, dar . . . ce legătură este între treaba asta şi . . . **cultură?**

Se practică şi pe la noi, prin exil, acest fel de „cultură". Dar pe aici îi zice altfel!

Vremea de-apoi

Maria Călin, scriitoare şi mare protectoare a ciobanilor şi a porcarilor care o viaţă de om au gemut subt jugul chiaburilor din ţinutul Maramureşului, prezentându-ne, în pastel, viaţa de acum a ţinutului străvechiu, încheie:

„Stau bătrânii în porţi şi se uită cu ochi miraţi la toate cele, câte se petrec pe petecul lor de ţară. Munţii se cutremură . . . Pentru meleagurile şi oamenii din Maramureş, pentru ţara lor de piatră, cu istoria ei străveche, cu suferinţele şi rănile ei tot atât de străvechi, începe viaţa cea adevărată".

Pentru poporul creştin al Maramureşului — al Olteniei, al Moldovei, al Ardealului, ori al Munteniei — **viaţa cea adevărată e viaţa de apoi** . . .

Maria Călin dela „Scânteia" a văzut bine. Şi dacă n'a scris: **„pentru oamenii din Maramureş a venit vremea de-apoi"** (ci „viaţa cea adevărată"), e pentrucă expresia asta chiaburească **(vremea de-apoi)** e condamnată în R. P. R.

GER

INFORMAŢIUNI

Cercul cultural „Andrei Mureşanu" din Rio de Janeiro a adresat un memoriu la Congresul Uniuii Latine, ţinut în luna Octombrie 1951, la Rio de Janeiro. Titlul memoriului: **„La Roumanie dit: Présent!"**.

Congresul Uniunii latine a publicat o declaraţie, semată de cei 27 delegaţi, în care, între altele, se spune:

„În situaţia actuală a lumii, popoarele latine . . . reafirmă credinţa lor în demnitatea şi libertatea persoanei umane . . . în dreptatea socială şi în supremaţia valorilor spirituale care constituesc patrimoniul civilizaţiei lor umaniste şi **creştine**. Resping orice formă de sclavie, fie economică, fie politică . . ."

E bine de amintit că proiectul original al acestei declaraţii de principii, redactat de comisia braziliană, conţinea în ultima parte un apel explicit la Dumnezeu: „Popoarele latine speră că sub **protecţia lui Dumnezeu** aceste norme spirituale vor inspira . . . ect., etc . . ." Dar delegatul francez a pledat împotriva oricărui . . . **amestec al vreunei credinţe religioase în această declaraţie**, necrezându-l oportun pentru situaţia de astăzi. Şi astfel numele lui Dumnezeu a fost exclus (ca în Rusia bolşevică!), rămânând numai expresia „creştină", nu ca o denotare a realităţii prezente, ci ca o simplă constatare a unui **fapt istoric**. (probabil depăşit).

La retorica puţin convingătoare a acestei declaraţii de principii, ne permitem să adăugăm două versuri din poezia, al cărei titlu serveşte ca „motto" Societăţii Andrei Mureşanu:

„Preoţi cu crucea în frunte
Căci oastea e creştină".

Ca singurul popor latin, care a cules cu lacrimi roadele amare ale ateismului bolşevic, suntem datori să afirmăm cu hotărire prezenţa lui Dumnezeu între valorile nemuritoare ale spiritualităţii latine. Numai în acest sens România poate spune: Prezent!

*

În ziua de 24 Septembrie 1950, s'a deschis la Sao Paulo „Misiunea Română Unită". Acest mic centru românesc, în care toţi Românii pribegi se pot simţi ca la ei acasă, constă dintr'o capelă pentru celebrarea slujbelor religioase, sală de lectură şi bibliotecă şi dintr'un salon festiv. În fiecare Duminecă şi sărbătoare credincioşii pot asculta aci Sf. Liturghie românească, Pr. Dr. **Stefan Benţea**, venit din Roma, a anunţat printr'un comunicat, pe toţi Românii de bine că **Misiunea Română** stă în afara oricărei influenţe de partid, nu se ocupă de politică şi oferă beneficiile sale spirituale şi pe cele materiale tuturor Românilor, fără deosebire.

Pentru înzestrarea bibliotecii cu publicaţiile româneşti editate în exil se face un cald apel tuturor redacţiilor de reviste şi ziare precum şi autorilor de lucrări, să sprijine această iniţiativă, în folosul celor 180 de refugiaţi români stabiliţi la **Sao Paulo**. Misiunea Română a găsit la Sao Paulo un mare sprijin material şi moral în bunăvoinţa Păr. **Petru Balint**, fundatorul şi directorul associaţiei „Circolo Operaio do Ipiranga", cunoscut în toate cercurile religioase braziliene. Ea se bucură şi de aprecierea autorităţilor superioare bisericeşti. Părintele Dr. Ştefan Benţea a fost numit profesor de Drept Canonic şi Teologie Morală la Seminarul Central Ipiranga şi profesor de Drept Oriental şi Teologie Dogmatică orientală la Facultatea de Teologie a Universităţii Catolice.

Adresa Misiunii: **Sao Paulo** (Brasil), **Caixa postal 7066**.

DIN MESAGIUL PREŞEDINTELUI TRUMAN CĂTRE POPORUL AMERICAN

„În ciuda tuturor dificultăţilor, Naţiunile Libere ale întregii lumi şi-au propus această ţintă, de a nu se apăra numai pe sine, de a nu se lupta numai pentru victorie într'un răsboiu sângeros, dacă ar fi să vie, ci de-a statornici o pace dreaptă, o pace care să fie o realitate positivă şi nu o speranţă deşartă, o pace adevărată şi durabilă. Căci biruinţa pe care noi o căutăm este biruinţa păcii. Această biruinţă nouă ne-a fost vestită. Ne-a fost vestită de multă vreme, când corul îngerilor a cântat peste Betleem: „Mărire întru cele de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace între oamenii de bună voire".

Probleme româneşti la Roma

MONS. J. C. KIRK PRESIDEAZĂ ADUNAREA PREOŢILOR ROMÂNI-UNIŢI

Între 12 şi 14 Decemvrie, a avut loc la Roma întrunirea preoţilor români uniţi din Europa Occidentală. Conferinţa a fost ţinută cu înaltul consimţământ al Congregaţiei pentru Biserica Răsăriteană, sub preşedinţia Rev.mului Mons. Ion Kirk, ex — secretar al Nunţiaturii Apostolice din Bucureşti, însărcinat să conducă opera de asistenţă a Românilor din exil.

CUVÂNTAREA MONSENIORULUI KIRK

Din cuvântul de introducere al Mons. Ion Kirk desprindem următoarele:

„Pentru noi şi pentru Biserica din România acesta este un moment istoric. Subt patronajul Eminenţei Sale Cardinalul Eugeniu Tisserant şi cu autoritatea Sa v'am rugat să veniţi aci în interesul general al Bisericii în exil şi mai ales cu scopul de a elabora un program unificat de activitate pentru Biserica noastră în rolul important la care e angajată, nu numai în acest moment, ci şi în pregătire pentru viitor, când cortina de fer se va ridica şi noi ne vom reîntoarce în România noastră dragă, pentru a statornici acolo Biserica lui Dumnezeu. Nu vin la voi ca un strain, ci ca unul care iubeşte România şi poporul său. Mai mult, eu vin la voi cu suflet de Român, ca un frate al vostru în Hristos, care sufere cu voi în exil. Eu vin la voi ca unul care serveşte, pentru a lucra cu voi şi pentru voi. Singura mea dorinţă e de a vă ajuta şi de a face bine Sfintei Biserici a lui Dumnezeu în România.

După cum ştiţi, am avut privilegiul de a lucra mai mult de trei ani în scumpa voastră ţară, pe care am început să o îndrăgesc. De aceea, ziua în care duşmanii lui Dumnezeu şi ai poporului român m'au constrâns să părăsesc România şi poporul care a suferit atât de mult, a fost pentru mine o zi tragică.

Rugăciunea şi gândurile mele se îndreaptă, fără încetare, spre ei. Dumnezeu să le scurteze suferinţa şi să--i libereze cât mai curând din mânile duşmanului!

Am avut privilegiul şi onoarea de a cunoaşte personal pe episcopii voştri, pe preoţi şi pe mireni. Este un fapt cunoscut, că Guvernul comunist cu sistemul său de teroare şi de prigoană a reuşit să distrugă organizaţia vizibilă a Bisericii noastre. Dar eu pot să vă spun, iubiţi părinţi, că Biserica trăeşte, — ea trăeşte plină de glorie în catacombele României noastre iubite. Cu siguranţă, suferinţa episcopilor noştri, a preoţilor, a călugărilor şi a mirenilor va aduce încurând ziua Învierii României şi alte haruri speciale dela Dumnezeu.

Noi ne-am dat contribuţia la pregătirea Bisericii din România pentru zilele de prigoană. S'ar putea spune multe, dar încă nu sunt liber să o fac. Lăsaţi-mă însă să repet: Biserica trăeşte. Noi nu suntem descurajaţi. Dumnezeu e cu noi. „Speravimus in Domino, non timebimus quid faciat nobis homo".

AUDIENŢA LA CARDINAL

După prima şedinţă a şefilor diferitelor misiuni române din Europa, Eminenţa Sa Cardinalul Eugeniu Tisserant a acordat o audienţă generală celor care au participat la reuniune. În numele preoţilor români, Mons. Kirk s'a adresat Cardinalului punând în evidenţă bunăvoinţa Congregaţiei Orientale pentru Biserica din România.

„Datorită Eminenţei Voastre — a afirmat Mons Kirk — Biserica românească a fost pregătită pentrur zilele de prigoană şi trăeşte astăzi în catacombe". În răspunsul său, Cardinalul a mulţumit Mons. Kirk pentrucă a acceptat să împărtăşească suferinţele Bisericii Române şi a elogiat opera desfăşurată în ţară de Excelenţa Sa Mons. Gerard O'Hara şi de ceilalţi colaboratori dela Nunţiatura din Bucureşti. Apoi şi-a arătat mulţumirea de a vedea pe preoţii români întruniţi să discute problemele bisericii lor, dându — le preţioase sfaturi şi indicaţii. „Întotdeauna Biserica a desfăşurat opera sa de caritate în favoarea tuturor, fără a cere sau a pretinde vreodată convertirea la catolicism pentru asistenţa dată celor care nu sunt catolici". Făcând aluzie la ceea ce au făcut pentru refugiaţi diferitele organizaţii, Eminenţa Sa a relevat opera desfăşurată de P. Octavian Bârlea în misiunea română din Germania. Recomandând însfârşit de a exclude din opera de asistenţă orice preocupare politică, Eminenţa Sa s'a întreţinut cordial cu cei prezenţi, dându-le binecuvântarea arhierească.

REUNINUEA DELA COLEGIUL CREC

După audienţă s'a deschis la Colegiul Grec — unde au studiat episcopii Vasile Aftenie şi Ion Suciu — prima şedinţă publică, în care s'au discutat problemele care privesc asistenţa spirituală şi materială a refugiaţilor. Mons. Kirk a arătat că scopul întrunirii este elaborarea unui program unitar de activitate pentru Biserica unită, a cărei acţiune e angajată nu numai în ora actuală, ci şi în pregătirea viitoarei organizaţii a Bisericii din România. „A fost pentru mine o onoare deosebită — continuă Mons. Kirk — de a-mi fi dat concursul pentru pregătirea Bisericii din România, în ceasul încercărilor".

După cuvântarea Mons. Kirk au început discuţiile, propunându-se măsuri potrivite pentru coordinarea activităţii de asistenţă în exil. Într'o atmosferă de înţelegere frăţească au fost examinte problemele care privisc Biserica română.

Întrunirea din Roma marchează o dată importantă în viaţa Bisericii române din exil şi constitue un început de unificare a activităţii pentru viitorul creştinismului în România.

Coresp.

1 DECEMVRIE

PARIS

Ziua de 1 Decemvrie a fost sărbătorită printr'o Liturghie solemnă celebrată în biserica Sfânta Magdalena, la care au luat parte Excelenţa Sa **Mons. Roncalli**, nunţiu apostolic la Paris, **A. S. R. Principele Nicolae** al României, mai mulţi miniştri şi membri delegaţi la conferinţa O. N. U., precum şi un numeros public. Predica ocazională a fost ţinută de **Mons. Rupp**, Vicarul General al Arhidiecezei de Paris, care, după ce a vorbit despre originea latină a poporului român, a evocat suferinţele Bisericii Unite şi a îndemnat pe catolicii francezi la rugăciune pentru cei persecutaţi. Astfel întreaga ceremonie a devenit o manifestare a solidarităţii şi unirii spirituale între creştinii liberi şi ceice suferă prigoana pentru numele lui Hristos.

ROMA

Părintele **Gheorghe Cosma** a celebrat un Te Deum la biserica **delle Coppelle**, relevând însemnătatea zilei de 1 Decemvrie, a cărei sărbătorire este astăzi îndoliată, fiindcă Guvernul comunist a călcat în picioare visul de libertate al marilor luptători şi drepturile Bisericii care a contribuit la unitatea naţională. Biserica unită a fost desfiinţată la 1 Dec. 1948, printr'un decret samavolnic al Guvernului din Bucureşti.

MÜNCHEN

Ziua de 1 Decemvrie a fost sărbătorită de **Asociaţia Românilor din Germania de Sud.** Cuvântul festiv a fost rostit de către Domnul **Dr. Constantin Sasu**, care a făcut o amplă expunere asupra împrejurărilor care au dus la Unirea Ardealului. Cu această ocazie a fost comemorat poetul Octavian Goga, dela naşterea căruia s'au împlinit 70 de ani. Conferinţa despre viaţa şi opera poetului Pătimirii noastre naţionale a fost ţinută de către Prof. **Iosif Mateica**, care a citit apoi mai mute poezii, în original şi în traducere germană. Partea artistică din program, compusă din cântece româneşti şi recitări, a fost executată de către Dna **Marcella Mail-Manu** şi de d-nii **Gheorghe Tase şi Aurică Popescu.**

INFORMAŢIUNI

Cu numărul de faţă ÎNDREPTAR păşeşte în al doilea an de apariţie.

*

Distinşii noştri colaboratori sunt rugaţi să nu uite, când îşi **redactează** articolele, că ÎNDREPTAR are, deocamdată, un număr restrâns de pagini.

*

Patriarhul Atenagoras al Constantinopolului a numit un comitet de metropoliţi cu misiunea de a lua contact cu patriarhii: Alexandriei, Antiohiei şi Ierusalimului, în vederea întocmirii unei ordini de zi a desbaterilor apropiatului sinod **„pan-ortodox"**.

*

În ziua de 20 Decemvrie a. c. **P. Martin Jugie**, profund cunoscător al teologiei răsăritene, a sărbătorit, la Roma, a 50-a aniversare dela hirotonirea sa în preot.

*

Pe lângă Universitatea din Louvain s'a creat un **„Bureau de dialectologie générale"**, sub conducerea Prof. **Sever Pop**, care va scoate revista ORBIS, **bulletin international de documentation linguistique.**

*

Zilele acestea a apărut la Roma prima parte dintr'o monumentală lucrare arheologică, care prezintă rezultatele obţinute în urma săpăturilor ce s'au făcut în jurul mormântului Sfântului Petru.

Sanctitatea Sa Pius XII a însărcinat, în 19[illegible], pe arheologii **A. Ferrua, E. Kirschbaum, E. Josi** şi **B. M. Apolony-Ghetti**, să studieze starea actuală a mormântului Sfântului Petru, care **după tradiţie** era situat sub monumentalul baldachin al lui Bernini, în dreptul altarului papal. Arheologii au învins toate greutăţile materiale şi după 12 ani de cercetări au confirmat **ştiinţific** vechea tradiţie, după care Sfântul Petru a murit la Roma şi a fost înmormântat pe colina Vaticanului, în locul unde s'a ridicat de către Împăratul Constantin o Basilică în onoarea Sfântului.

*

P. Alexandru Mircea a publicat un articol „La Sacra Scrittura nella pietà orientale", în revista **Coscienza**, organul Acţiunii Catolice italiane. (20 Noemvrie 1951).

Citām: „Contactul cu pietatea orientală şi însuşirea bogatei experienţe spirituale a Orientului ar putea fi de mare folos pentru Occidentali. Îndeosebi efortul pentru renaşterea spiritului liturgic şi biblic, care formează, fără îndoială, cea mai autentică tendinţă creştină a pietăţii contemporane din Occident, ar putea găsi în tradiţia orientală sprijin şi inspiraţie. De aceea, C. Moehler, într'un foarte interesant articol, spunea că credincioşii parohiilor din Occident ar avea nevoe ca adevărurile de credinţă cuprinse în catechism să le fie explicate de un Oriental, fiindcă, în acest fel, ar descoperi în sinea lor un contact mai vital cu bogăţiile Liturghiei lor latine şi ar câştiga o conştiinţă mai vie a **„realismului lucrurilor dumnezeeşti"** în Sfânta Liturghie.

Tendinţa unui bun creştin nu poate fi aceea de a separa, ci de a uni Apusul cu Răsăritul.

*

În cadrele serbării organizate de **Fundaţia Universitară Carol I**, însemnătatea naţională a zilei de 1 Decemvrie a fost evocată de Dl. Prof. **Sever POP**. Înainte şi după conferinţă, corul domnului **Traian Popescu** a executat cântece populare, iar Dşoara **Ioana Brătianu** şi domnul **Constantin Ghinescu** au recitat poezii patriotice.

*

SOLIA din 11 Noemvrie 1951 publică, pe o pagină întreagă, un **Comunicat** „către toate oficiile protopopeşti şi parohiale de sub jurisdicţiunea canonică a episcopiei". Comunicatul anunţă că teologul **Viorel D. Trifa** „ales episcop de Congresul Special Electoral din Chicago în ziua de 2 Iulie 1951, **va fi hirotonisit întru episcop** în ziua de 22 Noemvrie 1951, de către un Arhiepiscop-Metropolit asistat de mai mulţi Episcopi". Se publică, de asemenea, numele celor însărcinaţi cu aranjarea banchetului, etc.

SOLIA din 25 Noemvrie 1951 anunţă că **„sfinţirea noului Episcop s'a amânat**, la o dată ce se va anunţa". Motivul: îmbolnăvirea subită a Arhiepiscopului-Metropolit.

*

Din iniţiativa **Mons. Ion C. Kirk**, s'a comemorat în ziua de 2 Decemvrie, printr'un serviciu religios ţinut în biserica „Las Salesas" din Madrid, **trei ani dela desfiinţarea** Bisericii unite. Sf. Liturghie a fost oficiată de Părintele Dr. **Florian Müller**, în presenţa întregii colonii române din Madrid şi a numeroase personalităţi spaniole.

*

Din iniţiativa Episcopatului din Statele Unite, ziua de 30 Decemvrie a. c. va fi dedicată rugăciunii pentru cei prigoniţi în ţările ocupate de comunişti. Dând acest anunţ, Arhiepiscopul din Baltimore, S. E. **Mons. Keough**, a declarat că această zi de rugăciune vrea să atragă tot mai mult atenţia Americanilor asupra suferinţelor celor de dincolo de cortina de fer.

Suntem adânc recunoscători, nu numai pentru ajutorul material destinat de către credincioşii americani Europei persecutate, ci şi de acest nou gest de solidaritate creştinească.

ÎNDREPTAR apare odată pe lună. Redacţia şi Administraţia: Dr. Flaviu Popan, München 5, Kapuzinerstraße 38. DEUTSCHLAND, US-ZONE.

Druck: Freisinger Tagblatt, Freising